

Brüssel, 5. juuni 2026
(OR. en)

10067/26

SCH-EVAL 27
JAI 717
COMIX 130
SCHENGEN 14
IS
NO
CH
LI

MENETLUSE TULEMUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Kuupäev:	4. juuni 2026
Saaja:	Delegatsioonid
Teema:	Nõukogu järeldused Schengeni ala juhtimise tugevdamise kohta ELi ja riigi tasandil

Delegatsioonidele edastatakse lisas nõukogu järeldused Schengeni ala juhtimise tugevdamise kohta ELi ja riigi tasandil, mille nõukogu (justiits- ja siseküsimused) kiitis heaks oma 4. juunil 2026 toimunud 4179. istungil.

Nõukogu järeldused Schengeni ala juhtimise tugevdamise kohta ELi ja riigi tasandil

Schengeni alast on saanud tugev, ainulaadne ja terviklik süsteem, mille eri komponente tuleb rakendada sidusalt ja koordineeritult, et suurendada meie kollektiivset vastupanuvõimet.

Hästi toimiv Schengeni ala nõuab üksteist vastastikku tugevdavaid ELi ja riigi tasandi juhtimisraamistikke, mis koondavad kõik asjakohased poliitikavaldkonnad ja rakendusasutused. Need raamistikud hõlmavad norme, menetlusi ja tavasid, mis võimaldavad Schengeni *acquis*'d tõhusalt rakendada, tagades isikute vaba liikumise üle sisepiiride, tugevdades välispiiride haldamist ja säilitades sisejulgeoleku kõrge taseme.

Raamistikud pakuvad koordineeritud ja sidusat lähenemisviisi praeguste Schengeni ala mõjutada võivate probleemide lahendamiseks. Sellega seoses tuleks vajalikul määral arvesse võtta rändega seotud poliitikavaldkondi, kuna ebaseaduslik ränne ja ebaseaduslik teisene liikumine – hoolimata nende vähenemisest – ning rände ärakasutamine kujutavad endast jätkuvalt märkimisväärset väljakutset hästitoimiva Schengeni ala jaoks.

Hoolimata viimastel aastatel Schengeni ala tugevdamiseks tehtud pidevatest jõupingutustest on Schengeni *acquis*' rakendamisel endiselt mõningaid puudusi. Mitmeid Schengeni hindamiste käigus esitatud soovitusi ei ole veel käsitletud, märkimisväärne hulk neist on veel täielikult ellu viimata, samas kui teiste puhul võtab rakendamine kaua aega. Mõned Schengeni hindamiste tulemused näitavad, et Schengeni ala ebatõhus juhtimine riigi tasandil võib negatiivselt mõjutada riigi tasandi tulemuslikkust, mõjutades Schengeni ala toimimist ja seeläbi potentsiaalselt ka liikmesriikide vastastikust usaldust.

Samal ajal tuleb tugevdada ELi tasandi juhtimisraamistikke, mis on Schengeni ala juhtimise oluline osa. Kõige pakilisema iseloomuga puuduste tuvastamisele olemasolevate vahendite abil peaksid järgnema strateegilised arutelud nõukogus nii poliitilisel kui ka tehnilisel tasandil.

Võttes arvesse riikide eripära ja olemasolevaid haldusstruktuure, on tugeval juhtimisel nii riigi kui ka ELi tasandil võtmetähtsus strateegiliste protsesside väljatöötamisel ja rakendamisel, sealhulgas integreeritud piirihalduse ja sellega seotud suutlikkuse arendamise, sisejulgeoleku ning ELi ja riiklike rahaliste vahendite tõhusa kasutamise valdkonnas, et kõrvaldada tuvastatud puudujäägid ja viia ellu Schengeni prioriteedid. Kriisiks valmisolekule aitavad kaasa ka omavahel kooskõlas olevad riigi ja ELi tasandi juhtimisraamistikud, eelkõige integreeritud piirihaldusega seotud erandolukorra planeerimise osas.

Eespool toodut arvestades,

seoses Schengeni ala juhtimisega ELi tasandil:

1. tuletab nõukogu meelde 12. juuni 2025. aasta Schengeni deklaratsiooni¹, milles rõhutatakse, kui oluline on veelgi tugevdada Schengeni juhtimist ELi ja riigi tasandil ning märgitakse, et sisepiirikontrollita Schengeni ala toetab liikumisvabadust, edendades sotsiaalset ühtekuuluvust ja majanduskasvu, samas kui sisepiirikontrolli ajutine taaskehtestamine peaks jääma viimaseks abinõuks;
2. tuletab nõukogu samuti meelde Euroopa Ülemkogu 19. märtsi 2026. aasta järeldusi², eelkõige selle punkti 31, milles käsitletakse nelja vabadust pärssivate tõkete ennetamist ja kõrvaldamist konkurentsivõime ja ühtse turu toimimise jaoks;

¹ 10068/25.

² *Ühtse turu olulise võimaldajana on Schengeni ala majanduskasvu ja konkurentsivõime oluline liikumapanev jõud* (EUCO 1/26).

3. tuletab nõukogu meelde strateegilisi suuniseid seadusandliku ja operatiivtegevuse kavandamiseks vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala piires³;
4. hindab nõukogu Schengeni hindamis- ja järelevalvemehhanismi⁴ kui peamist kvaliteedikontrolli mehhanismi ELi tasandil, mis tagab Schengeni ala nõuetekohase toimimise, ning piirihalduse valdkonna haavatavuse hindamist⁵. Nõukogu rõhutab Schengeni olukorda käsitleva aruande, Schengeni baromeetri ja Schengeni tulemustabeli tähtsust. Need peaksid Schengeni ala toimimisele andma ühise põhjaliku andme- ja analüüsipõhise hinnangu, mis on tõenduspõhise poliitikakujundamise aluseks. Nende vahenditega tuleks kokkuvõtlikult tuvastada kõige suurema mõjuga tulemused ja puudused kogu Schengeni alal, toetades peamiste järelmeetmeid vajavate valdkondade kindlaksmääramist nõukogus ja selle ettevalmistavates organites, sealhulgas asjaomastes tööühmades toimivate arutelude ja Schengeni nõukogu otsuste kaudu. Selles tegevussuunas peaks komisjon baromeetri ettevalmistamisel selgelt esile tooma tuvastatud tulemuste ja puuduste poliitilise mõõdme, samas tuleks selle metoodikat pidevalt parandada. Schengeni olukorda käsitlev aruanne ja Schengeni baromeeter tuleb nõukogule edastada aegsasti enne asjaomastes tööühmades peetavaid arutelusid, et võimaldada Schengeni nõukogu konkreetset ettevalmistamist;

³ 16343/24.

⁴ Nõukogu 9. juuni 2022. aasta määrus (EL) 2022/922, mis käsitleb Schengeni *acquis*' kohaldamise kontrollimiseks hindamis- ja järelevalvemehhanismi kehtestamist ja toimimist ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1053/2013.

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. novembri 2019. aasta määrus (EL) 2019/1896, mis käsitleb Euroopa piiri- ja rannikuvalvet ning millega tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1052/2013 ning (EL) 2016/1624.

5. on Schengeni nõukogu tõhustanud Schengeni ala poliitilist juhtimist. Selle ülesanne on tagada suurem sidusus Schengeni tehniliste hindamiste ja poliitilise juhtimise vahel. Märkides, et viimastel aastatel on Schengeni ala juhtimise tugevdamisel tehtud edusamme, tuleks ELi ja liikmesriikide tasandil jätkuvalt prioriseerida olemasolevate ELi vahendite kasutamist, samal ajal kui suuremat rõhku tuleks panna struktureeritud järelmeetmete protsessile ELi tasandil, sealhulgas sellekohaste arutelude pidamisega asjaomastes nõukogu ettevalmistavates organites, et teha kindlaks valdkonnad, mis vajavad täiendavaid meetmeid. Sellega seoses kutsub nõukogu komisjoni üles esitama oma olemasolevate pädevuste kohaselt korrapäraselt ülevaadet järelmeetmetest, mida on võetud Schengeni baromeetri kaudu tuvastatud probleemide lahendamiseks;
6. tugevdab nõukogu seetõttu oma poliitilist pühendumust võtta komisjoni ja asjaomaste ELi asutuste toetusel põhjalikke ja õigeaegseid järelmeetmeid Schengeni hindamistest tulenevate soovitude rakendamise suhtes. Seda tehes saab nõukogu tagada vastutuse kõrge taseme ja edendada vastastikust usaldust liikmesriikide vahel;
7. peaks nõukogu samas vaimus komisjoni ja asjaomaste ELi ametite toetusel kasutama kõiki olemasolevaid ELi tasandi dialoogiraamistikke, et aktiivselt tegelda *acquis'* kohaldamisel esinevate püsivate puudustega ja leida neile lahendused;
8. kutsub nõukogu Euroopa Komisjoni ja asjaomaseid ELi asutusi üles suurendama kooskõlas oma vastavate pädevustega olukorradeadlikkust korrapärase olukorrapiltide ja Schengeni olukorda käsitlevate analüütiliste aruannete kaudu. Komisjon peaks jätkama Schengeni olukorda käsitleva aruande, Schengeni baromeetri ja Schengeni tulemustabeli arendamist kooskõlas eespool esitatud punktiga 4 ning tihedas koostöös ELi asutuste ja liikmesriikidega;
9. kutsub nõukogu ka asjaomaseid ELi asutusi üles jätkama oma koolitussuutlikkuse arendamist kooskõlas oma vastavate pädevuste ja liikmesriikide vajadustega ning tegema omavahel tihedat koostööd, et suurendada koostoiimet, vältida kattumist ja võimaldada kiiret reageerimist muutuvatele vajadustele;

seoses Schengeni ala juhtimisega riigi tasandil:

10. kutsub nõukogu liikmesriike üles veelgi tõhustama tugevat poliitilist juhtimist, et jälgida ja koordineerida Schengeniga seotud tegevust, sealhulgas Schengeni nõukogu tsükli prioriteetide ja meetmete rakendamist;
11. selle saavutamiseks kutsutakse liikmesriike üles arendama edasi oma integreeritud, kogu valitsemissektorit hõlmavat lähenemisviisi, tagades sidusa ja koordineeritud tegevuse kõigis asjaomastes poliitikavaldkondades, kaasa arvatud seotud valdkondades (näiteks ränne), mis võivad Schengeni ala mõjutada, austades samal ajal põhiõigusi, sealhulgas isikuandmete kaitset;
12. võiks hästitoimiva riikliku kvaliteedikontrolli korra olemasolu, mille liikmesriigid korraldavad vastavalt oma asjaomastele konkreetsetele vajadustele ja struktuuridele, kooskõlas Schengeni *acquis*' kehtivate sätetega, toetada kõnealust sidusat ja terviklikku lähenemisviisi, mis hõlmab kõiki Schengeni poliitikavaldkondi;
13. ilma et see mõjutaks läbirääkimisi järgmise mitmeaastase finantsraamistiku üle, tuleks nõuetekohaselt arvesse võtta piisavate vahendite vajadust Schengeni raamistiku rakendamiseks ja arendamiseks. See on ülioluline, et tagada ELi ja liikmesriikide suutlikkus ja erandolukorra kavade tulemuslik rakendamine, mida toetab piisav personal, põhjalik koolitus, sobivad taristu ja seadmed ning korrapärane testimine ja ajakohastamine, võttes arvesse ka ELi asutuste toetust.